EIROPAS PARLAMENTS

2004 *2009*

Juridiskā komiteja
Priekšsēdētājs

Jean-Marie Cavada
Priekšsēdētājs
Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja
BRISELĒ

Par par Beļģijas Karalistes *iniciatīvu* Padomei pieņemt pamatlēmumu par to, lai Eiropas Savienībā atzītu un īstenotu aizliegumus, ko uzliek tiesas spriedumi par noziedzīgiem nodarījumiem, kas veikti pret bērniem(14207/204 – C6-0244/2004 –2004/0818 (CNS))[1]

Godātais priekšsēdētāj!

Juridiskajai komitejai nosūtītajā 2005. gada 6. oktobra vēstulē Jūs saskaņā ar Reglamenta 35. panta 2. punktu prasījāt izskatīt Komisijas minētā priekšlikuma juridiskā pamata spēkā esamību un atbilstību.

Komisija izskatīja iepriekšminēto jautājumu 2005. gada 22. novembra sanāksmē.

Vispārīgi

Tā kā pašreizējais juridiskais pamats ir ES līguma 31. panta 1. punkta a) apakšpunkts[2], Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas referents *B. Sonik* uzskata, ka atsauce uz 31. panta c) apakšpunktu, par juridisko pamatu nosakot 31. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 34. panta 2. punkta b) apakšpunktu, „palielinās informāciju par aizliegumiem pieejamāku (izmantojot obligāto aizliegumu reģistrāciju sodāmības reģistrā) un liks tos obligāti piemērot."

Juridiskais pamats

Visiem Kopienas tiesību aktiem ir jābūt juridiskam pamatam, kas paredzēts Līgumā (vai citā

[1] OVvēl nav publicēts.

[2] Tā ir iespiedkļūda ierosmē. 31. panta a.) punkts jālasa kā 31. panta 1. daļas a) punkts

tiesību aktā, ar kuru tos paredzēts īstenot). Juridiskais pamats nosaka Kopienas materiāltiesiskās piemērojamības kompetenci un precizē šīs kompetences īstenošanu, proti, izmantojamos juridiskos līdzekļus un lēmumu pieņemšanas procedūru.

Saskaņā ar Eiropas Kopienu Tiesu juridiskā pamata izvēle nav subjektīva, bet gan „to nosaka objektīvi faktori, ko var izskatīt tiesā”[1], piemēram, attiecīgā pasākuma[2] mērķis un saturs. Turklāt izšķirīgajam faktoram jābūt pasākuma galvenajam mērķim.[3]

Saskaņā ar Eiropas Kopienas Tiesas judikatūru vispārīgs Līguma pants ir pietiekams juridisks pamats, pat ja ar attiecīgo pasākumu arī paredzēts sasniegt mērķi, ko nosaka īpašs Līguma pants.[4]

Ja pasākumam ir vairāki vienlaicīgi mērķi, kas ir nesaraujami saistīti, vienlīdzīgi un netieši attiecībā uz pārējiem, pasākuma pamatā tomēr jābūt dažādiem attiecīgiem Līguma noteikumiem[5], ja vien noteikumos[6] paredzētās lēmumu pieņemšanas procedūras nav savstarpēji nesavietojamas.

EK līguma attiecīgie noteikumi

31. pants

1. Kopīgie tiesu iestāžu sadarbības pasākumi krimināllietās paredz:

a) atvieglot un pastiprināt sadarbību starp dalībvalstu kompetentajām ministrijām un tiesu vai līdzvērtīgām iestādēm, tostarp, ja nepieciešams, sadarbību, izmantojot *Eurojust* saistībā ar tiesvedību un lēmumu izpildi;

b)

c) nodrošināt dalībvalstīs piemērojamo noteikumu savietojamību, kas var būt nepieciešama, lai uzlabotu šādu sadarbību;
....

34. pants
1. ...

2. Padome veic pasākumus un veicina sadarbību atbilstīgi šajā sadaļā norādītajai formai un procedūrām, tādējādi palīdzot īstenot Eiropas Savienības mērķus. Tādēļ pēc dalībvalstu vai Komisijas ierosmes Padome var vienprātīgi:

---

[1] Lieta 45/46, *Komisija pret Padomi* [1987] ECR 1439, 5. punkts

[2] Lieta C-300/89, *Komisija pret Padomi* [1991] ECR I -287, 10. punkts
[3] Lieta C-377/98, *Nīderlande pret Eiropas Parlamentu un Padomi* [2001] ECR I -7079, 27. punkts
[4] Lieta C-377/98, *Nīderlande pret Eiropas Parlamentu un Padomi* [2001] ECR I -7079, 27.-28. punkts Lieta C-491/01 01 *British American Tobacco* (investīcijas) un *Imperial Tobacco* [2002] ECR I-11453, 93.-94. punkts
[5] Lieta 165/87, *Komisija pret Padomi* [1988] ECR 5545, 11. punkts
[6] Sk., piemēram, lietas C-300/89 *Komisija pret Padomi* [1991] ECRI-2867, 17.-21. punktu (*Titāna dioksīda* lieta), lietas C-388/01 *Komisija pret Padomi* [2004] ECRI-4829 58. pantu un lietas C-491/01 *British American Tobacco* [2002] ECRI I-11453, 103.-111. punktu

a)

b) pieņemt pamatlēmumus, lai tuvinātu dalībvalstu tiesību aktus un noteikumus. Pamatlēmumi dalībvalstīm ir saistoši attiecībā uz rezultātu, taču dalībvalstu iestādes var pašas izvēlēties formu un metodes, kā to sasniegt. Tiem nav tiešas ietekmes;

....

Ierosinātā pamatlīguma mērķis un saturs

Beļģijas Karalistes ierosmes paskaidrojums paredz, ka ierosinātā pamatlēmuma mērķis ir uzlabot sadarbību starp dalībvalstīm bērnu aizsardzības jomā pret seksuālu vardarbību un konkrēti nodrošināt tiesību ierobežojumu efektīvu piemērošanu saistībā ar notiesājošu spriedumu par šādu nodarījumu.

Šobrīd nekas negarantē, ka vienas dalībvalsts uzliktam tiesību ierobežojumam ir juridisks spēks citā dalībvalstī, lai gan notiesātā persona var brīvi pārvietoties Eiropas Savienības teritorijā. Persona, kura ir notiesāta par pedofiliju vienā dalībvalstī un kurai šajā valstī ir piemērots aizliegums veikt darbības, kas var novest pie šīs personas saskarsmes ar bērniem, var apiet šo aizliegumu, pārceļoties uz citu dalībvalsti.

Ierosinātais pamatlēmums paredz tādu aizliegumu savstarpēju atzīšanu, kuri uzlikti ārvalstīs saistībā ar notiesājošiem spriedumiem par seksuālu vardarbību, kas pastrādāta pret bērniem. Beļģija uzskata, ka šādu risinājumu atvieglo tas, ka materiāltiesiskā piemērojamība ir skaidri noteikta un ierobežota attiecībā uz jomu, kurā nodarījumu definīcijas ir saskaņotas ar Padomes 2003. gada 22. decembra Pamatlēmumu 2004/68/TI par bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu.[1] Jāatzīmē, ka šā pamatlēmuma juridiskais pamats ir ES līguma 29. pants, 31. panta 1. daļas c) punkts un 34. panta 2. daļas b) punkts.

Pamatlēmums arī prasa, lai dalībvalstis savos tiesību aktos paredzētu tiesību ierobežojuma sodu par šādiem nodarījumiem.

Tādēļ mērķis ir uzlabot sadarbību starp dalībvalstīm, uzliekot par pienākumu valstij, kuras iedzīvotājs ir notiesātā persona, atzīt citās valstīs uzliktos aizliegumus un piemērot tos savā teritorijā.

Lai nodrošinātu tiesību ierobežojumu un aizliegumu savstarpējās atzīšanas principa efektivitāti, ierosinātais instruments ļauj dalībvalstīm izplatīt sodāmības reģistra informāciju, lai tās varētu informēt tās attiecīgās valsts kompetentās iestādes, uz kuru pārceļas notiesātā persona. Šobrīd dalībvalstu rīcībā ir tikai nepilnīgas ziņas par personas sodāmību ārvalstīs. Saskaņā ar 1959. gada Eiropas Konvencijas par savstarpējo palīdzību krimināllietās 22. pantu dalībvalstis jāinformē vienīgi par savas valsts pilsoņu sodāmību citās dalībvalstīs.[2] Šis informācijas trūkums ir saasinājies tādēļ, ka dalībvalstis sodāmību ārvalstīs nereģistrē savos sodāmības reģistros. Tiesību ierobežojumi un aizliegumi, kuri izriet no šādiem notiesājošiem spriedumiem, sarežģī situāciju, jo piemērotie līdzekļi var neparādīties ārvalstu sodāmības reģistros.

[1] OV L 13, 12.01.2004., 44. lpp.
[2] Eiropas Padome, ELS Nr. 30

Lai labotu šo situāciju un padarītu efektīvu tiesību ierobežojumu un aizliegumu savstarpējās atzīšanas principu, ierosinātais pamatlēmums paredz obligātu saistību apjomu attiecībā uz informāciju par citām Eiropas Savienības dalībvalstīm.

Vēl viens šajā Eiropas Savienības sadarbības jomā novērotais trūkums ir tas, ka šī sadarbība joprojām ir stingri ierobežota līdz turpmākai tiesvedībai un tādēļ tai nav preventīvu seku. Galu galā īstais tiesību ierobežojuma iemesls galvenokārt ir jaunu nodarījumu nepieļaušana. Ir būtiski spēt nekavējoties piešķirt juridisku spēku tiesību ierobežojumiem, kuri izriet no sodāmības citās valstīs, negaidot, kamēr tiks pastrādāts jauns nodarījums. Šajā sakarā ir nepieņemami ierobežot iespējas izmantot ārvalstu sodāmības reģistrus tiesiskiem mērķiem, jo svarīgākie piekļuves aspekti šādai informācijai ir administratīvi un preventīvi. Dalībvalstij pretstatā ierobežojumiem ir obligāti jāizmanto izcelsmes valsts sodāmības reģistri visos sodāmības reģistru izmantošanas gadījumos, tostarp, ja sodāmības reģistra informācija ir nepieciešama, lai varētu uzsākt kriminālvajāšanu par kādu nodarījumu šā pamatlēmuma jomā.

Ierosinātie pamata nosacījumi

Tādējādi **1. pants** nosaka pamatlēmuma mērķi ieviest noteikumus, saskaņā ar kuriem dalībvalsts atzīst un piemēro savā teritorijā aizliegumus, kuru pamatā ir notiesājoši spriedumi par nodarījumiem, kas ietverti 2003. gada 22. decembra Padomes Pamatlēmuma 2004/68/JHA par bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu 2., 3. un 4. pantā.[1]

2. pants nosaka virkni definīciju.

3. pants liek obligāti reģistrēt likumpārkāpēja sodāmības reģistrā jebkuru aizliegumu (pagaidu vai pastāvīgu aizliegumu veikt profesionālas darbības saistībā ar bērnu uzraudzību, kas var novest pie noziedzīga nodarījuma Padomes Pamatlēmuma 2004/68/TI 2., 3. un 4. panta izpratnē).

4. pants paredz, ka gadījumā, ja dalībvalsts, kurā attiecīgā persona ir notiesāta, nodod sodāmības reģistra informāciju citai dalībvalstij saskaņā ar spēkā esošiem starptautiskiem noteikumiem, kas regulē savstarpēju juridisku palīdzību krimināllietās, tai jāpiemin aizliegums (un tā ilgums) sodāmības reģistra izrakstā.

5. pants paredz, ka informācija sodāmības reģistru informācija jāiegūst attiecīgās dalībvalsts centrālajā iestādē.

[1] Vispārīgi šie nodarījumi ir:
– bērna piespiedu iesaiste prostitūcijā vai dalībā pornogrāfiskās darbībās, vai labuma gūšana no tā, vai bērna citāda izmantošana šādiem mērķiem;
– bērna vervēšana prostitūcijai vai dalībai pornogrāfiskās darbībās;
– iesaistīties seksuālās darbībās ar bērnu, ja;
(i) izmantošana ir panākta ar piespiešanu, spēku vai draudiem;
(ii) kā maksājumu par bērna iesaistīšanu seksuālās darbībās sniedz naudu vai piedāvā citus atlīdzības veidus; vai
(iii) izmantošana ir veikta, ļaunprātīgi izmantojot bērna uzticēšanos un varu vai ietekmi pār bērnu.
– bērnu pornogrāfijas izgatavošana;
– bērnu pornogrāfijas izplatīšana vai pārraidīšana;
– bērnu pornogrāfijas piegādāšana vai tās padarīšana par pieejamu
– bērnu pornogrāfijas iegāde atrašanās īpašumā;
– ierosināšana, palīdzēšana, pamudināšana un mēģinājumi saistībā ar šiem nodarījumiem.

6. pantā ir runa par šādu aizliegumu atzīšanu un piemērošanu:

„1. Valsts, kurā izpildīta spriedumu, kompetentās iestādes atzīst jebkuru aizliegumu, nepieprasot nekādas formalitātes, un piemēro to, ja vien kompetentās iestādes nenolemj atsaukties uz kādu no neatzīšanas vai nepiemērošanas iemesliem, ko paredz 7. pants.
2. Ja valsts, kurā izpildīta spriedumu, ir informēta par aizlieguma pastāvēšanu, tā nosūta šo informāciju kompetentajai iestādei 1. punkta piemērošanas nolūkā. Kompetentā iestāde izdod lēmumu 30 dienu laikā pēc tam, kad šāda informācija ir nosūtīta."

7. pantā ir runa par šādiem neatzīšanas vai nepiemērošanas iemesliem:

„Valsts, kurā izpilda spriedumu, kompetentās iestādes var noraidīt aizlieguma atzīšanu un piemērošanu tikai, ja:
a) sods atbilstīgi valsts, kurā tiek izpildīts spriedums, tiesību aktiem ir uzlikts uz laiku, ja attiecīgie nodarījumi ir šīs valsts jurisdikcijā saskaņā ar tās krimināltiesībām;
b) notiesājošs spriedums ir pieņemts, apsūdzētajam neierodoties tiesā, un attiecīgā persona nav ne personiski izsaukta, ne citādi informēta par uzklausīšanas vietu un laiku, kas ir licis pieņemt notiesājošu spriedumu bez apsūdzētā piedalīšanās;
c) attiecīgā persona ir notiesāta par tādiem pašiem nodarījumiem valstī, kurā tiek izpildīts spriedums."

8. pants paredz, ka aizlieguma piemērošanai izdevējas valsts kompetentā iestāde nepieprasa nekādas formalitātes, izņemot attiecīgo sodāmības reģistra izraksta informācijas apmaiņas veidlapu.

9. pants paredz, ka dalībvalstīm jāveic nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu, ka notiesātajai personai nav pieejami suspensīvi-tiesiskas aizsardzības līdzekļi pret aizlieguma atzīšanu vai piemērošanu un ka sprieduma izpildītājas valsts tiesa nevar apstrīdēt sprieduma būtiskos pamatus, kuru rezultātā ir pasludināts notiesājošais spriedums.

10. pantā ir runa par turpmākiem pasākumiem, kas skar aizliegumus, tostarp sprieduma pārskatīšanu, apžēlošanu, amnestiju, reabilitāciju un sprieduma dzēšanu.

10. un 11. pantā ir runa attiecīgi par ieviešanu un stāšanos spēkā.

Atbilstīgais juridiskais pamats

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja ir uzdevusi jautājumu, vai ir pamatota (atbilstīgi tās referenta priekšlikumam attiecībā uz ziņojuma projekta pirmo grozījumu) ES Līguma par 31. panta 1. punkta c) apakšpunkta pievienošana šā noteikuma a) punktam un 34. panta 2. punkta b) apakšpunktam.

Šā papildu noteikuma pievienošanas iemesli ziņojuma projektam ir:

„Tā kā instrumenta mērķis ir dubults: uzlabot piekļuvi informācijai par aizliegumiem (īpaši, izmantojot aizliegumu obligāto reģistrāciju sodāmības reģistrā) un padarīt obligātu to piemērošanu.

Ņemot vērā krimināltiesību atšķirības ES dalībvalstīs, ir svarīgi notiesājošiem spriedumiem krimināllietās nodrošināt noteiktu piemērojamo noteikumu savietojamības līmeni."

Kā tiks atgādināts, 31. panta 1. punkta c) apakšpunkts jālasa kā:

Kopīgie tiesu iestāžu sadarbības pasākumi krimināllietās ietver:

c) nodrošināt dalībvalstīs piemērojamo noteikumu savietojamību, kas var būt nepieciešama, lai uzlabotu šādu sadarbību;"

Tādēļ ir jāatbild uz jautājumu, vai ierosinātais pamatlēmums ir tālejošāks par *a) sadarbības atvieglošanu un pastiprināšanu starp dalībvalstu kompetentajām ministrijām un tiesu vai līdzvērtīgām iestādēm, tostarp, ja nepieciešams, sadarbību, izmantojot* Eurojust *saistībā ar tiesvedību un lēmumu izpildi,"* kā to paredz 31. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

Tā kā nepastāv procesuālas saistības, šis ir vienīgais jautājums, uz kuru jāatbild.

Ņemot vērā 1. pantā paredzēto pamatlēmuma mērķi, *„Tā mērķis ir ieviest noteikumus, saskaņā ar kuriem dalībvalsts atzīst un savā teritorijā piemēro aizliegumus, kuru pamatā ir notiesājoši spriedumi par šādiem nodarījumiem,"* 31. panta 1. punkta izmantošana šķiet vēlama vienīgi *ex ambundanti cautela* gadījumā.

Tomēr pēc tālākas ierosinātā pamatlēmuma noteikumu izpētes ir skaidrs, ka daži no tiem tiecas nodrošināt dalībvalstīs piemērojamo noteikumu savietojamību 31. panta 1. punkta c) apakšpunkta nozīmē.

3. pants patiešām prasa d*alībvalstīm veikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu visu aizliegumu reģistrāciju sodāmības reģistrā".* Šajā ziņā Beļģijas ierosmes paskaidrojums ir īpaši skaidri formulēts: *„Pamatlēmums arī prasa, lai dalībvalstis savos tiesību aktos paredzētu tiesību ierobežojuma sodu saistībā ar notiesājošiem spriedumiem par šādiem nodarījumiem."*

Turklāt 6. pants prasa dalībvalstīm „*atzīt jebkuru aizliegumu, nepieprasot nekādas formalitātes, un... piemērot to".* Tad 7. pantā vēlreiz ietverts ierobežots to apstākļu saraksts, atbilstīgi kuriem dalībvalstu kompetentās iestādes var noraidīt aizlieguma atzīšanu un piemērošanu. Ar 8. pantu var šo noteikumu piemērot atkarībā no apstākļiem vienīgi pēc noteiktas formas iesniegšanas. Visbeidzot 9. pants prasa dalībvalstīm „*ieviest vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka notiesātai personai nav pieejami suspensīvi tiesiskas aizsardzības līdzekļi".*

Visi šie noteikumi ir tālejošāki par sadarbības atvieglošanu un pastiprināšanu starp dalībvalstu kompetentajām iestādēm Līguma par ES 31. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

Tiem būtībā ir jāsekmē izmaiņas vismaz dalībvalstu kriminālprocesuālajos likumos. Var uzskatīt, ka tie ir izstrādāti, lai nodrošinātu dalībvalstīs piemērojamo tiesību normu savietojamību ES līguma 31. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

Juridiskā komiteja 2005. gada 22. novembra sanāksmē vienprātīgi nolēma[1] ieteikt par

[1] Balsošanā piedalījās *Giuseppe Gargani* (priekšsēdētājs) *Rainer Wieland* (priekšsēdētāja vietnieks*), Antonio*

ierosinātā pamatlēmuma juridisko pamatu ņemt ne tikai ES līguma 31. panta 1. punkta a) apakšpunktu, bet arī 31. panta 1. punkta c) apakšpunktu.

Patiesā cieņā,

Giuseppe Gargani

López-Istśriz White (referents)*, Maria Berger, Bert Doorn, Nicole Fontaine, Othmar Karas, Piia-Noora Kauppi, Kurt Lechner, Klaus-Heiner Lehne, Arlene McCarthy, Marie Panayotopoulos-Cassiotou, Michel Rocard, Aloyzas Sakalas, Nicola Zingaretti* un *Tadeusz Zwiefka.*